

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr 64. ANULU XI.

Sabiiu 27 Iuliu, 1863.

Telegrafulu   e de doua ori pe septemana: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiiu la espeditura foiei; pe afara la c. r. post , cu bani gata, prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiiu este pe anu 7. fl. v. a. car' pe o jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu an 8 fl.   a pe o jumătate de anu 4. fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 fl. pe    anu 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru intela   ra cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a doua   ra cu 5    cr. s. pentru a treia repetire cu 3    cr. v.

Proieptulu

preaumilitei a d r e s e propuse de c  tra comitetulu dietei la preainaltulu r. Rescriptu din 15 Iuniu 1863, salutatoru c  tra reprezentantii Marelui Principatu alu Transsilvaniei. **Maiestatea V  stra cesaro-reg  sca Apostolica!**

D  mne Preaindurate!

De c  ndu Maiestatea V  stra preinalta chiamatu la tronul in puterea sanctiunei pragmatice ati priimitu regimulu imperiului, Transsilvani'a se afla mai antelu acumu in de multu asteptat'a fericit'a stare de a ved  pre Representantii acestui mare Principatu readunati intru o dieta.

Ac  sta tiera, ce se afla de multu in posesiunea unei constitutiuni consolidate din vechime, radacinate afundu pe terenulu istoricu, a simtitu intr'unu siru de ani cu profunda dorere lips'a libert tii constitutiunale pe atunci, c  ndu nesce evenimente seri  se a le temporiloru, au facutu trebuint  sa domni'a potestatii absolute a regimului.

Intr'aceea totusi pre l  nga t  ta ne'ndestularea cu acele impregiurari apasat  re, nu se p  te neg   aceea ce sub aparaumentulu ordinei restatorite si sustienute cu taria ajunse la maioritate c   unu castigu nepretinitu alu unui desvoltamentu propasitoru cu putere in sfera vietii omenesci si a statului.

Egalitatea toturoru cetatieniloru de statu inaintea legii, recun  scerea legala a toturoru bisericelor si confesiuniloru religi  se, potint'a de a se aplic  in functiuni f  ra privire la stare si nascere, supunerea toturoru cetatieniloru de statu la egal'a datorintia de a milit  si a contribui; defiintiarea robotelor, descumpararea sarcineloru apasat  re greu asupr'a pamentului, delaturarea liniei de vama ce era trasa inlauntru monarchiei, suntu fapte complinite, care nu se mai potu nulific , fapte de o valoare durat  re, a caroru putere ne arat , cumca cursulu unui progresu neincetatu spre intarirea si impoterirea statului preste totu nu se mai p  te retien .

Pop  rele cele credint  se ale Austriei reverescu c   fapt'a cea mai binecuvantata a acestui progresu maritim  s'a determinatiune a Maiestatii V  stre, prin care exercitiulu potest  tii absolute de domnitoru l'ati schimbatu cu o c o n s t i t u t i u n e, ce statoresce, c   supusii sa ia parte la intocmirea legiloru; eara apoi fiindca acea constitutiune complan ndu suvenirile, opiniunile despre dreptu, cumu si pretensiunile de drepturi ale diferiteloru pop  ra, se inc  rca ale imbin  cu imperativ'a necesitate de a sustienea unitatea si pusetiunea de statu a monarchiei, d  regatelor si tieriloru garantiile unoru drepturi satorite lamuritu si ne'ndoitu, — ea face totodata c   se le stea si loru prin potintia conlucrarea in unanimitate de care au at t'a trebuintia.

Diplom'a imperat  sca din 20 Octobre 1860 este acea lege fundamentala de statu, constanta si nerevocavera, carea regul ndu referintiele dinlauntru de dreptulu publicu alu monarchiei, trage liniile demarcat  re, inlauntru c  ror'a, pre l  nga pazirea cu mare grija a a u t o n o m i e i s i d e p e n d i n t i e i singuraticelor tieri, edificiulu constitutiunei statului sa se incheie cu o reprezentatiune comuna pentru afacerile comune ale imperiului intregu.

Eara apoi fiindca pentru dreptulu de participare de legislatiunea comuna a statului se recere neaparatu   resicare ordine anumita si o forma a exercitiului aceleia, Maiestatea V  stra spre a complini mai departe lucrulu inceputu la 20

Octobre 1860, cu Patent'a imperat  sca din 26 Fauru 1861 ati emisu legea fundamentala de statu pentru reprezentatiunea imperiului, eara cu ac  sta ati prochiamatu pop  reloru cuprinsulu intregu alu legiloru fundamentale, c   c o n s t i t u t u n e a i m p e r i u l u i cu acea asigurare serbator  sca, cumca voiti, c   ac  sta constitutiune nu numai sa o tineti si pastrati Insiye impreuna cu toti urmasii Vostrii la regimu nestramutata, ci sa o si aperiati si protegeti cu t  ta puterea imperat  sca in contr'a ori c  rei lovituri.

Dupa cuprinsulu si garanti'a acestoru legi fundamentale de statu dreptulu de legislatiune este a se   sercit  pro viitoriu numai pre l  nga confaptuirea si numai cu invoirea corpuriloru reprezentative conchiamate in consunetu cu constitutiunea, in diete si in senatulu imperialu.

Acestu actu alu intieleptiunei imperat  sca, carele se arat  c   unu monumentu luminatoru alu marimei sublime de reginte imple si pe reprezentatiunea marelui principatu alu Transsilvaniei, cu cea mai multiamit  ria bucuria, eara ac  sta nu numai pentruca noi neamu recastigatu vechiulu dreptu la legislatiune pentru afacerile din launtru ale tieriei, ci si din temeiulu adausu din nou, pentruca Transsilvani'a de acum inainte va fi chiamata a lu  parte activa si la pertractarea afaceriloru comune ale imperiului in unire patriotica cu nume r  sele pop  re sorori.

Maioritatii departe precumpanit  re a locuitoriloru ac  stei tieri ii este forte scumpa independint'a acestui mare principatu, pastrata preste atati secolu, c   a unui membru separat si independent alu cor  nei Ungariei; prin urmare in deplinu acordu cu dechiaratiunea respicata de Maiestatea V  stra, uniunea Transsilvaniei cu regatulu Ungariei decretata in a. 1848 nu o p  te privi c   pre un'a, ce s'aru fi influentiatu cu o deplina taria legala.

La restatorirea constitutiunei de mai nainte a tieriei in coprinsulu ei intregu s'au opusu victori  s'a putere a acelei fapte complinite, care prin satorirea principiului egalei indreptatiri pentru t  te natiunile, limbile si bisericile, cerintelor timpului i-a datu unu caracteru, ce nu se mai p  te sterge.

Eara egalitatea de dreptu pentru toti respinge ori ce privilegiu pentru particulari, fia aceia staturi, natiuni, s  u corporatiuni.

Cu privire la acestea se justifica imperativ'a trebuintia de a presupune schimbari afundu petrundit  re in privint'a satorirei unei modalit  ti, dupa care reprezentatiunea tieriei se se compuna asi , in c  tu sa corespundia intr'o mesura conforma la t  te interesele locuitoriloru.

Deci Maiestatea V  stra Prea'nalta induplecatu numai de o datorintia imperativa c   reginte, in lips'a unui altu temeu legalu si nestramutatu, in nepotint'a de a ve re'nt  rce la art. XI. din a. 1791 f  ra abnegarea principiului egalei indreptatiri, pentru diet'a conchiamata in liber'a reg. cetate Sabiiu V'ati induratu a emite unu regulamentu nou de alegeri si de afaceri, cu respicatu caracteru alu unui normativu, carele sa fia numai provisoriu si sa aiba val  re numai pentru ac  sta dieta.

Poporimea tieriei ascult ndu cu incredere deplina chiamarea monarchului seu, totodata insa petrunga afundu de necesitatea de a se desleg  mai multe intreb ri insemnate, ce zacu inca nedeslegate si care f  ra o grea vatemare a intereselor fia c  rui cetati nu de statu in parte nu sufer  mai multa amanare, a lu tu parte la alegeri in t  te cercurile e-

lectorale fără excepție pre temeiul regulamentului de algeri, ce s'a fostu datu, eara deputatii tramisi s'ausi infatio-siatu in o cumpanitoare maioritate a loru dintru odata cu barbatii cei chiamati prin pre'nalt'a increderea a Maiestatei Vóstre, — ei se si afla parte mare de fatia in adunare.

Dupace credintiosii preaplecati membrii ai dietei, cá corpu legislativu alu marelui principatu alu Transsilvaniei s'an adunatu si au depusu promisiunea prescisa, au ascultatu cu simtiemintele celei mai neclatite credintie de supusi insufletitórele cuvinte ale pre'naltului rescriptu din 15 Iun. 1863, Nr. 3117, cu care Mai. Vóstra Sacratissima V'ati induratu a salata representatiunea tiei in limbagiulu celu mai deschisu, scutitu de ori ce intielesu strimbu si pentru aceea desteptatoru de increderea cea mai deplina.

Intru adeveru problemele cate au trebuintia de o deslegare intetietore sunt mari si grele.

Dupa-ce inse noi condusi de principiulu dreptatii si portati de spiritulu impaciuirii ne apucamu de lucru cu vointia serioasa, suntemu si nutriti de aceea sperantia tare, cumca intruninduse cu sinceritate puterile intarite prin armonia, vomu reesi cá se indeplinu cu fericire inca si cea mai grea lucrare.

Consciintia ne spune totu ce ascepta dela noi patri'a si ce imperiulu.

Cu atatu mai viu se descépta in noi profund'a parere de reu, cumca din cateva cercuri electorale deputatii trimisi de catra poporu nu au venitu, cum si ca dintre acei barbatii emininti, chiamati prin increderea Corónei nu toti au urmatu chiamarii monarchului loru; pentruca de si diet'a tierii nu vede intru acést'a vre o pedeca la intreprinderea lucrarii sale la care este indatorata, totusi, candu se lucra pentru inaintarea prosperitatii tiei integri si a tuturor cetatienilor sei, cum si pentru cele mai importante interese de viétia a le loru, lips'a mai multoru patrioti cu esperintia din societatea popóraloru sorori se simte cu dorere.

Noi insa speramu earasi, cumcasubt iniriurint'a lucrátore in linesce a unei convictiuni mai bune, care inaintandu intre tóte clasele poporimei isi sparge drumu inainte, alege-rile ordinate din nou voru aduce dietei unu ajutoriu bine venitu de puteri conlucrátore inca si din acele cercuri, care pana acum fara vin'a loru, ba in contr'a vointieiloru inca nu sunt reprezentate.

Cu ocaziunea deschiderei dietei impoteritulu comisariu regescu alu Mai. Vóstre ne a datu noua in copia autentica acelu documentu, carele coprinde abdicarea de tronu a Mai. Sale imparatului Ferdinandu si renúnciarea Inaltimei Sale C. R. alu serenisimului Domnu Franciscu Carolu din 2 Decembre 1848 in Olmütz cu acelu adaosu, cumca Mai. Vóstra lasati in voi'a dietei, cá aceeasi prin o deputatiune ce ar fi a se trimite la resiedinti'a imperatésca se védia insusi originalulu acelu documentu.

Diet'a incredintiata pe deplinu despre autenticitatea acestui documentu, cu privire la legea fundamentala a sanctiunii pragmatice primita in 30. Martiu 1722 cu cea mai ferbinte multiamita catra nemuritórele merite ale casei Austriace pentru scaparea acestei tieri, ia si acestu documentu propusu ei, spre cunoscentia, cu cea mai deplina odichnire despre adeverulu faptelor autenticate in acela, cum si despre a loru legalitate.

Noi amu mai primitu din mánile aceluasi comisariu regescu deplinu impoteritu pentru dieta, inca si diplom'a imperatésca din 20. Oct. 1860 emanata cu solemnitate in tóte trei limbile tiei, amu primitu intru asemenea si legea fundamentala emanata totu in forma de diploma imperatésca cu dat'a din 26 Fauru 1861 sunátore pentru representatiunea imperiului, eara apoi indemnati de multiamita si recunoscentia pentru binevoitórele scopuri indireptate spre a statori óresi-care ordine liberala de statu, care se manifesta in constitutiunea imp. data tuturor popóraloru din intrég'a monarchia, suntemu si gata de a corespunde preínaltei provocari venite noua de catra Mai. Vóstra, adeca a petrece ambele acelea diplome in legile patriei cu acea modalitate, cá in acést'a privintia diet'a se intoemésca inadinsu unu articulu de lege si sc'lu substérna Mai. Vóstre pentru prea gratiósa sanctiunare.

Fiindaca legile marelui principatu alu Transsilvaniei in art. XI. din a. 1791 cuprindu o instructiune anumita, privitóre la procedur'a ce trebuie sa se observe la tóte schimbarile

de tronu fatia cu tear'a, asiá dechiaratiunea facuta de catra Mai. Vóstra cu privire la confirmarea diplomei Leop. este unu actu de cea mai inalta insemnatate.

Pre'nalt'a Vóstra Maiestate faceti cunoscutu tiei in cuvinte categorice, cumca in privintia diplomei Leopoldine nu puteti observá datin'a vechia, din cauza cumca mai multe puncte ale aceleia neci decum nuse mai potu aduce la indeplinire, cum si ea dreptatea si cunoscentia monarchului nu póte suferi ca se mai intarésca ceva, ce in fapta a devenitu a fi preste putintia.

A vorbi adeverulu si a tiené ceea ce ai promis, este pentru domniloru si pentru popóra cea mai nalta porunca; pentru aceea credintia si convictiunea pe care Mai. Vóstra o manifestati aici ne imple pre noi si pe tíera cu respectu si reverintia inaita acelei marimi de consciintia, carei moralicesce nu'i este cu potintia a intári prin cuvinte aceea ce in fapta nu póte tiené.

Este prea adeveratu, cumca multe puncte din acea diploma pre care Mai. S'a fericitulu imperatu Leopoldu I. o a datu la luarea principatului Transsilvaniei sub protectiunea domnirii Austriace in 4 Dec. 1691 fiindu in cursulu timpuriloru presehimbate, si-au perdutu tóta valórea, si pentru aceea de multu neci ca se mai potu tiené.

Diplom'a fusese integrita esentialminte inca prin sanctiunea pragmatica, care statoresce dreptulu de mostenire alu gloriósei case domnitóre austriace si nedespartiveritatea tieriloru unite sub sceptrulu ei intr'unu statu, ce nu se mai póte desface, si care sanctiune in puterea art. III din a. 1744 are si pentru Transsilvania valórea unei legi fundamentale de statu nestramutavere.

Totusi pre lángra tóte schimbarile, prin care au trecut unele puncte singuraticé ale acestei diplome Leopoldine, si prin care dupa legea desvoltamentului organicu, la carele este supusu si ori care statu, au trebuitu se tréca neaparatu, fundamentalulu caracteru alu aceleia, cá alu unui contractu de statu incheiatu serbatoresce si fara a se mai poté revocá, alu carui coprinsu este temeli'a dreptului constitutionalu transsilvanu, a remasu totu deun'a in puterea sa. Deci tiei i sierbesce spre mare odichnire, candu aude consciintios'a dechiaratiune a Mai. Vóstre, cumca datin'a in privintia diplomei Leopoldine numai pentru aceea nu se póte observá, pentruca punerea in lucrare a mai multoru puncte din aceea nici decumu nu mai e cu potintia; cu acést'a inse diplom'a insasi in fiintia sa nu pérde nimicá din insemnatatea sa, cá temelia a dreptului publicu.

Tocm'a pentru aceea luandu si noi acést'a impregiurare intocma insusu atinsulu intielesu, priimim cu celu mai viu simtiementu de bucuria, cumca Mai. Vóstra Pre'nalta recunósceti totodata pe fatia si spre dorit'a odichnire a tiei Ve indurati a dechiará serbatoresce, cumca dupace va fi infiintata pe cale constitutionalu in confaptuire cu diet'a structur'a din launtru publicu drepturistica a marelui principatulu Transsilvaniei si corelatiunea lui cátra intrég'a monarchia in privintia detiermurirei definitive a modulu trimiterei deputatiloru Transsilvaniei la senatulu imperialu, inimei Majestatei Vóstre de parinte alu tiei ii va fi spre placere a emite la dorirea si rugarea tiei o diploma solemna, pe care si urmatorii Maiestatei Vóstre voru avé de a o confirmá totdeuna inaintea depunerei juramentului omagialu.

Acést'a asigurare preanalta, care s'a intempinatu cu dorintia tiei, inaltia increderea nóstra si ne adauge puterile spre a incepe lucrulu ce ne astépta, carele judecându dupa propusetiunile comunicate se intinde preste unu campu largu alu unoru cestiuini de mare insemnatate.

Diet'a si recunóscé de o datorintia sacra a ajunge catu mai curendu la rezultate corespunditóre ale consultationiloru sale, din cauza ca poporimea astépta greu pana se védia intemeinduse constitutiunea tiei dupa o ordine durátore, pentruca prin aceea se ne stea prin potintia a delaturá atátea rele apasátore; a pune administratiunea si justiti'a pe temeli pentru ca se fia scuturi aparátore si asecuratóre de drepturi, cumu si in alte diroptiuni a deschide calea cátra asiadieminte salutarie pentru prosperitatea totulu.

Referintiele cátra statulu intrégu inca astépta cu totu adinsulu cá se fia statorite dapa dorintia, pentruca asiá tier'a se simtia in mesura deplina binecuvantarile ce voru resultá din strins'a impreunare cu imperiulu si cu reprezentantia sa comuna.

Chiamarea destinata Maiestatii Vóstre de provedintia,

pentru că se conducea s-oare marelui Principatu alu Transilvaniei preste celu mai greu punctu de prefacere, ne prelumina și noua că unu lucrău intru tota importantia și mărimea sa.

Noi simțim că și Maiestatea Văstră, cumea de și problemele care ni s'au pus sunt grele, totuși acelea trebuie să se deslege odata.

Supuș a și credințioș a reprezentatiune a țierei ajutate de dreptatea cauzei, simținduse insuflata de spiritulu compatiului, de alu bunel inoiri și alu toleranței, intempina nesimțit a cea sincera a Maiestății Văstre de a îngriji pentru fericirea și prosperitatea tuturor popoarelor, — cu cea mai deplină încredere a s'a.

Asia noi cu ajutorulu lui Dumnezeu vomu și reesi a duce in capetu siguru și fericitu acestu lucru de care ne apucărăm!

Ceia ce remanem in credința neclătită, in devotamentu și supunere cătra august a Casa imperatēscă cu cea mai profundă veneratiune.

Ai Maiestății Văstre c. r. apostolice supuși prea credincioși ascultători.

Reprezentanții Marelui Principatu alu

Transilvaniei adunati in dieta:

Sabiu, in 2 Augustu 1863.

Antai a propusatiune regēscă pe tapetu

său efaptuirea egalii indreptății a națiunii române și confesiunilor ei.

(Urmare din nr. trecut).

Argumentulu celu mai plausibile, cu care ea — și motivează acēsta propunere, este, ca intr'unu Statu constitutionale (intielege Austri'a) responsabilitatea Ministeriului numai e enuntiată in principiu, ci acēta cata a se-redică și in lege adevărată; care lege anse va remanē pururē numai o desierta fictiune, căta timpu Ministrulu va fi constrinsu a și apretui și a-si alege pe amplotiati sei nu duple capacitate și inima, ci duple nationalitate și religia. (Herm. Zeit. v. m. S. Boten N. 174).

Sa vedem, încātu acestu argumentu, carui a nu i se pōte negă sinceritatea, pōte-elu sustienē critica și a se aplica la noi.

Este adevăratu ca intr'unu statu constitutionale, duple principiele de Statu modernu său a le liberalismului ce e la putere adi pre contienente, unu Ministeriu responsabile, dependente dela majoritatea camerei, trebuie sa fia liberu intru denumirea amplotiilor sei — dela prefectu pana la notariulu satului.

Dar nu mai pucinu e adevăratu și aceea, ca constituirea și durat'a unui atare statu modernu — in care Ministeriulu sa fia responsabile, sa fia liberu in apretuirea și denumirea amplotiilor duple capu și inima, dependente de majoritatea camerei, carele sa se retraga dela putere și cu densulu toti amplotiati, indata ce nu mai e sustienutu de majoritate — este conditionata de următoarele conditii: sa nu fia poliglotu; limb'a guvernului sa fia un'a și aceeași de la Ministru pana la notariu, de-la Vlădica pana la opincă; regate, ducate, provincie etc. sa nu mai existe nice de nume, ci sa se niveleze tōte la categori'a de comitate, Bezirk-uri etc., cum s'au nivelatu provinciele in despartimente la Franci; sa se ntemeieze centralismulu celu mai absolutu cu fratele seu gemenu — burocratismulu atōte gubernatoriu.

Austri'a noastră, poliglōta cum e ea cu, cele 10 nationalitati a le sale, cu pretensiunile incordate a le limbeloru diverse, cu regatele, provincie, etc. și municipale acestor a prezentēza ea ore susnumitele conditii, fara care nu pōte esistă unu statu constituitu duple principiale prudentiei de statu modernu? — Eu negu sa presenteze.

Din norocirea noastră a tuturor a Austri'a duple natur'a s'a nu e destinata a deveni candu va statu constitutionale in sensulu liberalismului modernu atōte nivelatoriu, in care nu mai o mica parte din totalitatea popoarelor sa pōta luă parte la afacerile statului, la punerea de legi *), in care o burgarime eschisiva sa ia loculu aristocratiei feudalistice cu ace-

leasi pretensiuni și nedreptăți. Ci, marire prevedintiei ddi-esci! Austri'a duple elementele sale organice — nationalități diverse, regate, provincie etc. diverse — mai virtosu este chiamata a formă unu statu constitutionale cu selfgubernement, cu municipalități etc., cum e in Angli'a.

Angli'a anca e constitutionala și anca veche, in Angli'a Ministeriulu anca e responsabil, și acēsta responsabilitate se impaca fōrte bine cu alegerea amplotiilor municipali din partea locuitorilor cetățieni. — Acest a mi-se pare mie a fi spiritulu predominantu, ce insuflieșce și pe cele două acte de statu.

Natiunea română s'a dechiaratu solenelu pentru aceste două acte de statu. Nice 20 Oct., nice 24 Febr. nu cere de de la noi, că sa nu conservăm ce e bunu și ceea ce nu se improtivesce la cuprinsulu II. din 20 Oct. și la iubirea de dreptate a Imperatului, espresa in cuventulu rostitu de prōtronu.

Intrē cele de conservatu se-numera la loculu antai: ca la posturile Țierei sa se numēscă barbati dintre fii patriei duple confesiuni și natiuni.

Deci egal a indreptăție a natiunii române și a confesiunilor ei nuse pōte e-fectui in sensu centralisticu cum nise propune.

Dar deca egal a indreptăție nu se-pōte e-fectui in sensu centralisticu prin nivelare său esaugurare, remanē a se e-fectui in sensu autonomicu ardēlu prin inaugurare.

Se-nasce acum intrebarea încātu pentru natiune de acēta sa se inaugureze de a patr'a său de a treia? — despre confesiuni nu e indoiēla că sa nu se-inaugureze de a cincea și asies'a.

Aci trebuie sa stām pucinu și, conformu „massimē” qui bene distinguit bene docet, sa destingem intrē vorb'a natiune, luata in sensu geneticu, și intrē vorb'a natiune, luata in sensu politicu.

Candū se scrie și se vorbeșce despre cele trei natiuni recepte a le Ardēlu omenii confunda natiunea genetica cu natiunea politica. Unii din nesciintia, alții din rea credința, luādu acesti a vorb'a natiune, duple interessulu momentului, candū in sensu geneticu, candū in sensu politicu.

Dar e in gradulu celu mai mare falsu, ca in Ardēlu au esistat verodată trei natiuni recepte luata vorb'a in sensu geneticu. Căci maghiarii și Secuii duple limbă — singur a caracteristica a natiunii genetice — este un'a și aceeași natiune genetica. N'am auditu anca pe nice unu statisticu, nice dintre maghiari, că, vorbindu său scriindū despre poporatiunea maghiara sa fi facutu deosebire intrē nrulu maghiarilor și cel a alu secuilor, ci totu deun'a i-au euprinsu intr'unu numeru.

Candū se scrie și se vorbeșce de 3 natiuni recepte in Ardēlu, trebuie dar sa se intielegă totu deun'a 3 natiuni politice: natiunea nobililor, natiunea secuilor și natiunea Sasilor, destinsi duple natur'a privilegiilor din Comitate, scaunele secuiesci și fundulu regescu.

Ca acēst a este as'a vade este nomenclatur'a diplomatica cea veche de prin legi și chrisove, unde, candū este vorb'a de privilegiati deprin Comitate, se dicea: natio nobilium ungarorum et valachorum.

Este adevăratu ca mai tardu, maghiarii din traditionalea tendintia de a se-in multi, prin fictiunea că nobilitatea in Comitate nu pōte fi docatu ungaru său magiara (?), mai antai lasara din nomenclatur'a Natio nobilium pe valachorum, apoi se servira numai cu Natio nobilium ungarorum și in fine magiar nemzet prin usurpare.

Deorace privilegiale, ce constituan și caracterizau pe natiunile politice in Ardealu, nu mai stau; deorace vorb'a natiune politica numai pōte avē sensu; urmeza că pe fitoru vorbindu său codificendu prin natiune sa intielegem totu a un'a natiune genetica.

Fiindca in Ardealu natiuni genetice suntu numai trei: e consecenti e că natiunea romana sa se inaugureze de latreia natiune, era confesiunile ei de a cincea și a șiesea.

Dar, fiindca o natiune nu se pōte dezvoltă și a ajunge la valōrea sa decatu numai pre unu certu teritoriu, e o necesitate imperativa că, avēdu celelalte două natiuni surori teritoriu, sa lu aiba și natiunea romana.

Despre teritoriu, candū va veni timpulu seu.

Sabiu 22 Iuliu 1863

*) Este de insemnatu: ca in Franci'a de la 1791, in progresu cu consolidarea la putere a burgariim (bourgeoisie) censulu crescu pasu de pasu, pana ce sub Guizot intrē cele 30 milioane de franci eră numai 200,000, cari faceau pays legal, adica reprezentă pe poporulu și țier'a franceza. — Mai asiă stă lucrulu astadi și in Prusi'a. — In Romāni'a 4-500 de plutocrati reprezentēza 5 milioane de Romāni!

Sabiu 26. Iuliu 1863. (transmis)

Getim in Gazet'a officiala de Vien'a din s'era lui 29 Iuliu a. c. Nr. 25 urmatorele:

Declaratiunea deputatiloru magiari si secui, prin care ei-si motiveadia departarea dela diet'a trassilvana, formeadia de presinte o controversa destulu de via. —

Presupunerei exprimate de noi, — ca adeca ac'asta de-partare p'ote ca nu aru fi urmatu, candu partitei magiare i-aru fi succesi a ajunge de a fi in majoritate in dieta, — s'au contrapusu assertiunea, — ca Magiarii numai pentru a- ceea au luat parte cu at'at'a focu la alegeri, ca-devenindu in majoritate, sa p'ota declara in numele tieiei celea ce acumu le-au declarat ca minoritate seccissionistica. —

Dupa a no'stra parere, partit'a loru prin acestu escusu putinu s'au folositu; pentru ca prin densa i se atribuie unu modu de tactica politica, ce nu p'ote fi identica cu convictiunea ei. —

In ac'asta escusare nu p'ote sa se cuprinda motivulu de-partare, pentru ca

cu multu mai innainte de esirea rescriptului imperiale au fostu cunoscutu conditiunile, sub care diet'a se conchiamu, si propusatiunile ce va avea a le pertracta. Bas'a pentru lucr'arile dietei dar' au fostu data, — au fostu diplom'a si constitu-tiunea din Februaru; — a priimi ac'asta basa, si apoi a o nega, aru fi o tactica cu catu neratiunabila — dar mai multu si ilcoiala. —

La totu casulu presupunerea acelora, cari dicu ca par-tit'a magiara pentru aceea aru fi fostu doritu ajungerea ma-joritatii in dieta pentru ca apoi au speratu a p'ote pertracta propusatiunile regesci in sensulu ei, este cea mai putinu culpabila pentru intentiunile ei, si pentru aceea amu adop-tat'o si noi. —

Observarea, ce o face „Wanderer“ la departarea par-titei magiare din Dieta, — ca adeca la dens'a aru fi concursu si impregiurarea alegerii multoru officiali publici nu p'ote fi socotita de precompanitoare, pentru ca ac'esti officiali, ori si cumu, suntu (si remanu) alesii poporulu, — eara de cum-va cu ac'asta observare au voitu se tienteie asup'a rega-listiloru, apoi ac'estia mare parte au fostu cunoscuti innain-te de alegeri si de rezultatulu loru. —

Ear asup'a obiectiunei, — ca euestiunea dreptului de statu, prin preinaltulu rescriptu nu aru fi numai propusa, ci totodata si decisa — ne prinde incatu-va mirare; pen-tru ca noi nu potemu presupune, cum aceasta partida in a-deveru s'aru fi potutu legana in acea ilusiune: ca diet'a aru fi chlamata numai ca un'a constituanta, — seau ca re-gimulu nega in Ungari'a valoarea unoru parti ale legiloru din 1848, eara in Ardealu va deschide liber'a discussiune asup'a loru, — seau doara ca le va si recunosce. —

Ce se tine de bunavointi'a acelei partite aretata prin recunoscerea principiulu de egala indreptatire nationala, si egalitatea individuala fatia cu legea, — ce au exprimat'o in declaratiunea ei, — in adeveru ca merita atentiune; — nu ne potemu insa innaltia pana acolo de a-i insusi pretiulu unui meritu essentialu. — Acestu principiu s'a realizatu in imperiulu austriacu inurm'a poterei unoru evenimente sigiurstari, ce nu s'au potutu respinge oriignora; — nudiplo-m'a, nupatent'a din Februaru le-au creatu, ciele prin ac'este acte de mare insemna-tate numai s'au confirmatu, proclamandu-se in-tr'unu modu solenelu si irrevocabilu, ca fundamente nestramutabile a ordinei in imperiu. —

Ele—principiile—au trebuitu a fi considerate la emiterea ordinei de alegeri; si pentru aceea, — ca adunarea dietei sa fia potinciosa, — ordinea alegeriloru au potutu fi numai un'a octroita.

Pre candu regimulu in aceasta directiune implini o datorintia politica, urma totu odata si unei demandari a pru-dintiei. — Deaca voturile suntu a nu se numera, ci a sa cumpani, — precumu dicu adeseori contrarii nostri—apoi se intelege, ca acelea trebuie sa traga mai greu, care suna pentru unu resultatu folositoru si practic, — si nu celee care se inv'ertu in negatiuni abstracte—nefructifere. —

(Va urma)

Ili'a in 28 Iuliu 1863. Dupace replic'a D. po-lemisatoru I. R., — pe care numai ce-lu presupuneamu, e-cum'a insa-lu cunoscu in pers'ona — reproducu in nr. 57. alu „Telegrafulu romanu“ cu dat'a Sabiu 9 Iuliu, — la respunsulu meu edatu in nr. 53 alu acestui Jurnalulu cu da-t'a Ili'a 28 Iuniu 1863, datu in urm'a incriminatiunei atinse in nr. 28 alu Tel. rom. cu data Dev'a 21 Iuniu 1862 — trece prestemediunile competente unui publicistu si parlamen-taristu, si se apuca de personalitate — care cariera eu nu voiu a o imita, sum provocatu a da urmatorea duplica.

Cu provocare la respunsulu meu susmentionatu, tota in-criminariile — care fara comentariu dau pe fatia ca suntu impreunate cu scopu reutaciosu (? Red.) — le respingu dela tota seriozitatea, si le declarezu de false, care in privint'a celoru afirmate de mine nu lasu nici o jota. . . .

Tocmai pe candu ne s'osi ac'asta duplica, ne s'osi Kol Kozl., Pester Leoyd si o scire privata totdeodata, care ne spunu, ca d. „Oltyan“ a transmis cu gendarmi pre unu preotu romanescu la Dev'a in prinsore, (pentru-ca aru fi indemnatu pre nisce poporeni a pasce tierinele altor'a, ear dupa alta versiune din resbunare, ca n'aru fi partinitu pre d. Jude la alegerea deputatiloru dietali) de unde insa indata se elibera. Acestu singuru faptu restorna tota asi'a nu-mit'a replica, in realitate unu conglomeratu de cuvinte sunatore a dlui „Oltyan“, si credemuc'amu face o crima deles'a imparitalitate jurnalistica, candu amu deschide colonele no-stre si mai departe unei escusari, carea in cuvinte catu se p'ote de multu dice catu se p'ote de putinu si carea prin fapta singura se da de minciuna.

Red. „Tel. Rom.“

35—1 Concursu

In Comun'a Sisanovecz din Eparch'a Timisioarei Proto-presviteratulu Hassiasului, e vacantu Postulu de Invetiatoru romanescu, pentru care se deschide Concursu pana in 24 Au-gustu a. c. Emolumentele anuale suntu 120 fl. v. a., 30 chible grau, 30 chible cucurudiu, 100 punti elisa, 50 punti sare, 25 punti lumini, 12 stangini lemne, 1 lantiu gradina, 4 lantie livada si cortelu liberu.

Doritorii de a cuprinde acestu postu se indreapta a trimite Recursele sale timbrate, alaturandu Cartea de botez, adeverint-tiele despre capacitate, despre servitiulu de pana acumu, si despre portarea sa politica si morala.

Bellincz 20 Iuliu 1863.

Constantinu Gruits
Prot. distr. si Inspect. scolaru

Multiamita publica.

Subscrisulu impinsu de boldulu recunoscintiei a animei sele, aduce tuturoru aceloru Romani adeverati si animi nobile din Comitatu Hnedorei, cari n'au crutiatu denariulu loru spre alu jertfi pentru inlesnirea materiala a studiiloru lui in anulu scolasticu 1862³, si anumitu: d. d. colectanti Al. de Herbay jude processualu in Gurasada, I. de Crainicu fostu c. r. subcapitanu, actu in Dobr'a, si L. d. Olteanu jude processuale in Ili'a M.; asemenea si d. d. contributori, I. de Orbonasiu prot. gr. or., N. Demsianu prot. gr. cat., L. Olteanu jude proces. I. de Crainicu fost c. r. subcapitanu, D. jud. proces. A. de Herbay jud. proces, Al. de Olariu parochu gr. or., A. Luchu parochu gr. or., S. de Olariu parochu gr. or., G. de Olariu parochu gr. or. A. de Olariu jun. parochu gr. or., Sam. Motiu parochu gr. or., Ar. de Olariu parochu gr. or., I. Opreanu parochu gr. or., A. Radoviciu, P. Radoviciu parochi gr. or. N. Perianu sen. paro-chu gr. or. T. Moisesescu parochu gr. or., A. Ginea directoru la institutulu de fete din Buzeu, actu in Dobr'a, I. Muntencescu Invetiatoru I. Moldovanu, magistru. de posta, Prorocu, oficialu la padurile c. r. din Ro-scani, G. Parascieviciu notaru com., I. Chmel pro-prietariu, A. Belle proprietariu P. Cismasiu maiestru; pentru ac'est'a fapta generosa multiamita publica.

Sabiu 5 Augustu 1863.

Ambrosiu Bersanu m. p.
juristu.